

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

.TEDENSKA.PRILOGA.SLOVENCA.

Čelo VI

12. januarja 1930

Štev. 2

Zimski motiv

(Foto Premru, Kranj.)

Deputacija prebivalstva iz moravske banovine (glavno mesto Niš), ki se je prišla dne 24. decembra pokloniti kralju. V sredini stoji glasoviti komitski vojvoda Pećanac, znan po svojih junaških činih med vojno.

Poklonstvene deputacije v prestolnici

Zgledu Hrvatov, ki so se 17. decembra v velikem številu poklonili našemu kralju Aleksandru, sledi sedaj tudi prebivalstvo ostalih pokrajin. Prvi so bili Srbi iz moravske banovine in Makedonci, ki so poslali 24. decembra v Belgrad močne deputacije, da izrazijo svojo zvestobo kralju in državi. Na dvoru so bili ob tej priliki izmenjani pomembni govori.

Skupina iz makedonske poklonstvene deputacije v domačih narodnih nošah (delegatje z belimi kapicami na glavi so Arnavti).

Na levi: Iz modernega Belgrada: Monumentalna palača nove železniške pošte v Belgradu, ki je baje najlepša poštna zgradba na Balkanu.

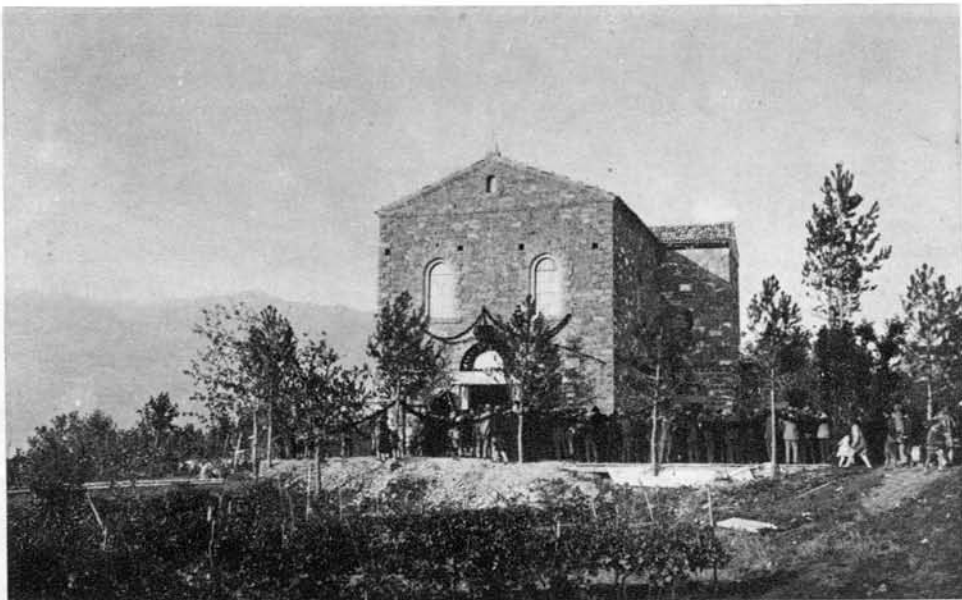
Spodaj:

Henderson, novi angleški poslanik na našem dvoru, ki je izročil pred kratkim svoje poverilnice našemu vladarju.

Glavni prosvetni svet je bil kot svetodajalni organ ustanovljen pri ministru prosvete z zak. od 1. nov. 1886. Po tem zakonu in dodatku v zakonu o budž. dvanajstinah za l. 1925. je Glavni prosvetni svet sestavljen iz 15 rednih članov (od teh morajo 3 biti izven Belgrada) in največ 20 izrednih članov. Vsi ti so imenovani s kraljevim ukazom za dobo dveh let. Predsednika postavlja kralj s posebnim ukazom in prav tako tajnika. Sedanji predsednik je vseučiliški profesor dr. T. Djordjević, tajnik pa univ. docent dr. M. Glavinić. Od rednih članov so še 3 vseučiliški profesorji (med njimi tudi rektor dr. Č. Mitrović). Za tekočo poslovno dobo je bila prvič v Glavni prosvetni svet poklicana ženska, profesorica dr. Izidora Sekulić, ki prav dobro pozna Slovence. Od zunanjih rednih članov sta dva iz Zagreba: dr. Stj. Bosanac, rektor Višje pedagoške šole, in dr. Ivan Kasumović, prosvetni inspektor; in to poslovno dobo tudi prvi Slovenec prof. dr. K. Capuder iz Ljubljane. Doslej je imel Glavni prosvetni svet že 1676 sej, od teh že nad tisoč po zedinjenju.

Spodaj: Rudolf Wagner, dosedanji referent slovenskega oddelka v prosvetnem ministrstvu, ki je bil sedaj ob priliki ukinitve tega oddelka imenovan za referenta za meščansko šolstvo pri ljubljanski banski upravi.

Prvo cerkev sv. Cirila in Metoda na slovenskih tleh so dogradili preteklo jesen na Brjah pri Rihenbergu v Vipavski dolini. Cerkev je postavilo osem kmetijskih vasic skoro brez vsake tuje pomoči.

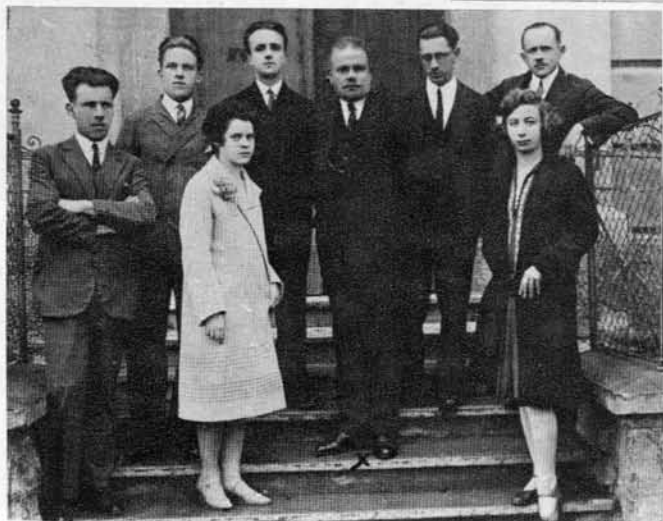
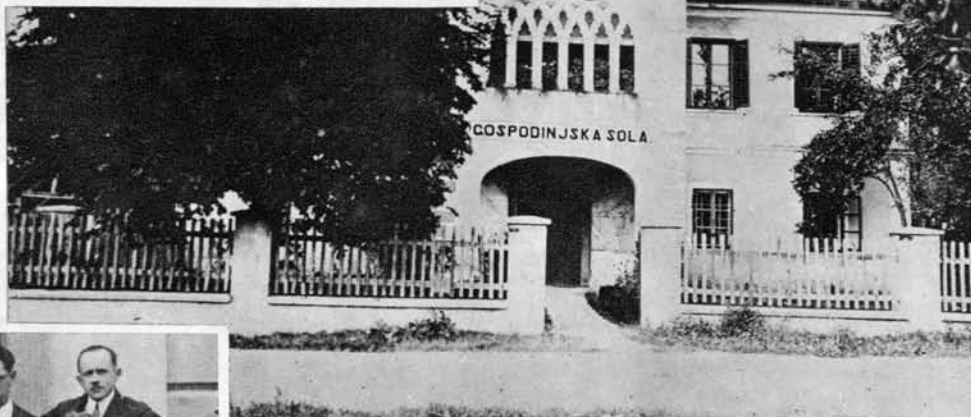

Na levi:

Jurčičev rojstni dom na Muljavi v snegu. Ker se je bilo bati, da se hiša podre, so jo lani temeljito popravili s prispevki raznih rodoljubov. V sredini je videti 84 letnega brata velikega pisatelja v družbi skavtov in skavtinj, ki so mu prinesli mal prispevek »za tobak«.

(Foto P. Kunaver.)

Na desni: Poslopje nove gospodinske šole šolskih sester v št. Jerneju na Dolenjskem. Šolske sestre so se naselile tu pred dobrim letom in takoj organizirale stalne, večmesečne gospodinske tečaje, ki so bili jako potrebni in ki tudi zelo lepo uspevajo. Nameravale so osnovati tudi lastno dekliško osnovno in meščansko šolo za osem okoliških občin, toda njih načrte so preprečili novi šolski zakoni.

Na levi:

Učiteljski zbor v Loškem potoku s svojim priljubljenim upraviteljem Ferd. Wägeletom (X) iz znane koroške narodne rodbine ob priliki upraviteljeve upokojitve po nad 20 letnem službovanju na tamošnji štirirazrednici.

Na desno:

Vinko Bavec, fotograf v Rajhenburgu, ki je objavil tudi v našem listu že več uspešnih posnetkov, je prejel pred kratkim z dvora priznalno zahvalo za lep album slik rajhenburške bazilike in nove senovske šole.

Zimski moti iz Slovenije

Po neizmerno dolgočasnih, istih deževnih jesenskih dnevih je končno zapadel sneg. Še oči je odleglo, mladina ga je pa pozdravila naravnost z vriskom.

Vsak drug letni čas razvije čare v naravi, polagoma, zima jih pa ustvari na mah. Čez pade sneg in zjutraj se odpre človeku pred očmi popolnoma nova slika. Dočim so še prejšnje popoldne tudi človeka samega, kakor tlem dolgočasna megla, pusto in mrtvo drevje ob poti, blatna, pa debele plasti belega snega silno požive in razvesele vsa živo. Naj še vedno padajo goste snežinke ali naj se pa lesketa že v zimskem solncu, v vsakem

slučaju dobi narava nov in svež značaj. Kjerkoli jo pogledamo, prelesten je gozd v svoji zimski odejivi: se sicer šibi pod plastmi debelega snega,endar ne dela mrtvega utisa, kakor popimveč se človeku zdi, da vse le spi trdno, ravo spanje. Podobno je s polji.

Najbolj ljubko nam pa nudijo pozimi naše kmetiške vasi: njihimi slikovitimi cerkvami. Priblížale so skoraj vse one ptice, ki so ostale doma, zaprežuje izza plotov in celo lisica in srna žikujeta iz bližnjega gozdiča. In kakšno je na vaškem klanecu, kjer se prekop mladina, medtem ko možujejo odrasli okoli pečur.

Zima je čas poča kmeta, vendar tudi te tedne lahko upoz največjim pridom. Mohorjeva družba mpoložila na mizo sveženj dragocenih darov: srce in um, zvesti »Domoljub« ga obišče teden in kdor le more, se vsaj v zimskih naročih tudi na »Slovenca«. Ne pomohena stvar na svetu: uspešno bo gospodas kmet le, če bo izobražen. Naravnost sta današnja kmetija je naziranje: tako je moj oče, in po njegovih stopinjah mordi jaz.

Ko vise dolge lesveče od kapa in trka na okno premraženih, tedaj v roko knjigo in časopis, zvečer radiju.

Š:

Prof. J. Ravna Ratitoveu.

Spodaj na levi v elipsi: Spodaj na desni v elipsi:

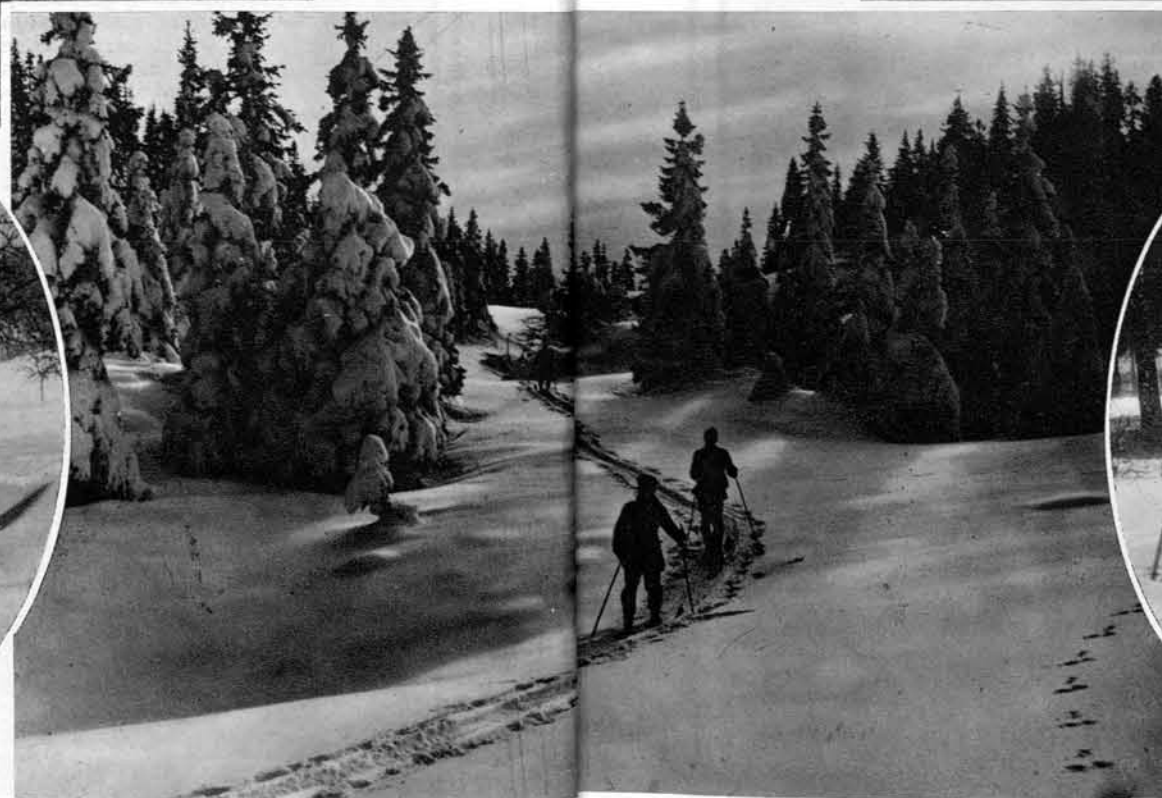
Smučar na startu Smučarka v Bohinju
(Foto Šmuc.) (Foto Šmuc.)

Slovenska vas v snegu.

Na desni:
Večna pot
za Rožnikom pri Ljubljani.
(Foto Kunovar.)

Spodaj:
Slap Peričnik v ledu.
(Foto Kunovar.)

Gozd v snegu.

Na levi:
Zimski motiv izpod Stola.
(Foto Premru, Kranj.)

Spodaj:
Z zimske poti v Vrata.
(Foto Kunovar.)

Poslednji Schiavone

slikar in bakrorezec Friderik Benković (Federico Bencovich), 1677—1753.

Prinašamo danes avtoportret in nekaj slik, oziroma bakrorezov zgoraj imenovanega umetnika, ki ga Jugoslovani lahko reklamiramo kot svojca. Bil je rojen v Dalmaciji (ali v Benetkah kot sin dalmatinskega očeta), učil se je slikarstva v bolonjski šoli (Carlo Cignani); G. B. Tiepolo, Rosalba Carriera in Piazzetta so bili njegovi sodelavci. Benković je nato prebil večji del življenja na dvoru kneza Karla Friderika Schönborna, čigar dvorni slikar je bil, v Bambergu in na Dunaju; Schönborn je bil podkancelar Karla VI. in škof v Bambergu. Slikar je umrl v Gorici, kjer je zadnja leta prebil pri rodbini grofov Attems. Njegova številna dela so raztresena po severni Italiji, v Dalmaciji, v Nemčiji in na Dunaju ter v Gradcu po raznih cerkvah, javnih in zasebnih zbirkah, nekaj tudi na Goriškem, na Hrvaškem in v Franciji. Slikal je za cerkve ter razne potentate, tudi za člane hiše savojske, svetnike, portrete, historije itd. Njegove slike so malo s senco preobložene, sicer pa odlične. Rezal je tudi v bakro; Schmutzer sen., Zucchi in Pitteri so po njegovih risbah delali bakroreze. Slavne so njegove slike: Sv. Andrej na križu v Bologni, Blaženi Peter iz Pise v Benetkah, sv. Cecilija (neznano kje), risbe v Albertini na Dunaju, stropne in stenske slike historij na gradu Pommersfelden v Frankoniji itd. Nemci so ga zvali: Penkovitsch.

Pripravlja se sistematično delo o tem umetniku z vsemi dokumenti ter fotografijami njegovih del (znanih je kakih 40).

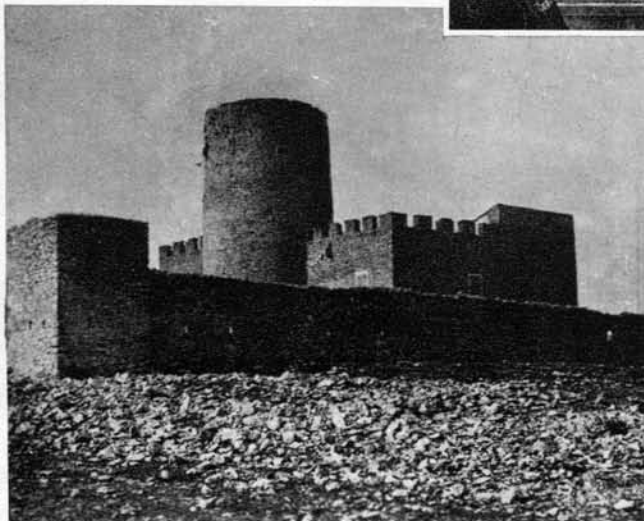
Blaženi Peter iz Pise, slika v cerkvi sv. Sebastijana v Benetkah.

Spodaj: Sv. Cecilija, po bakrorezu, ki se nahaja v Draždanih.

Skica za sliko sv. Frančiška.

Na levi: Sv. Frančišek de Paula; slika se nahaja v Albertini na Dunaju.

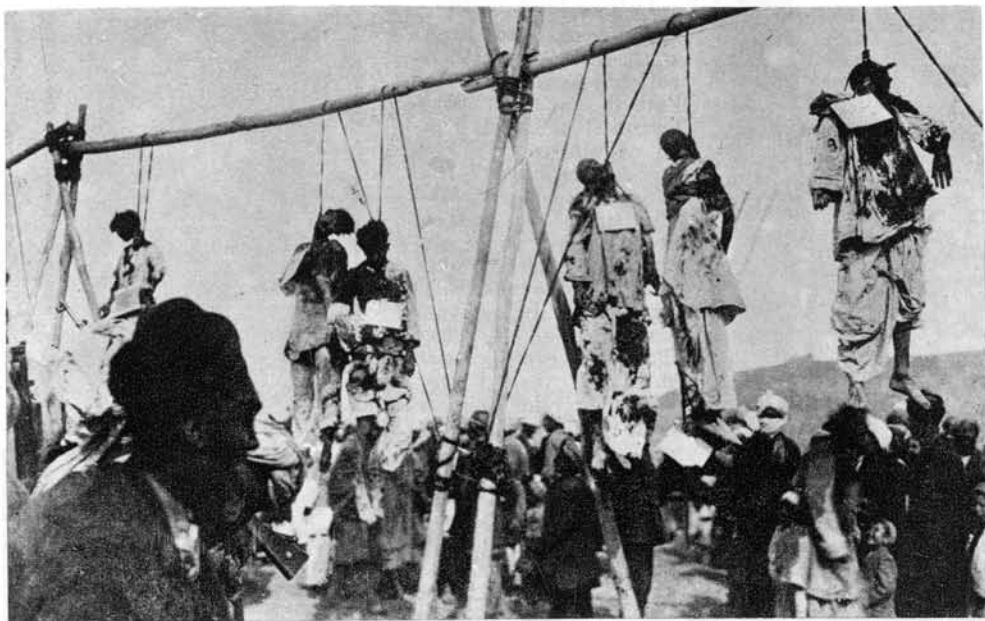
Na levi:

Grad Benković pri mestecu Benkovac, med Zadrom in Šibenikom, last rodbine Begna, ki je bila v ozki zvezi s slikarjem.

Na desni:

Lastni portret slikarja in bakrorezca Friderika Benkovića (1677—1753), ki se je nahajal v Omišu v Dalmaciji.

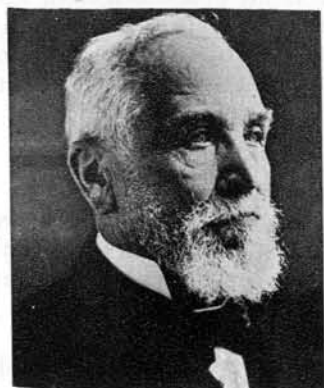
Preproste vladne metode v Afganistanu. Po porazu kralja Amanulaha je zavladal pred enim letom v Afganistanu razbojniški poglavar Bača Sakao. Amanulahov stric Nadir kan je sedaj njegovo vlado strmoglavil ter njegove glavnejše pristaše kratkomalo pobesil.

Spodaj: Zopet posrečeni preoceanjski polet. Francoska pilota Larre-Barges in Challe, ki sta sredi decembra srečno preletela Atlantski ocean in pristala v Braziliji (Južna Amerika).

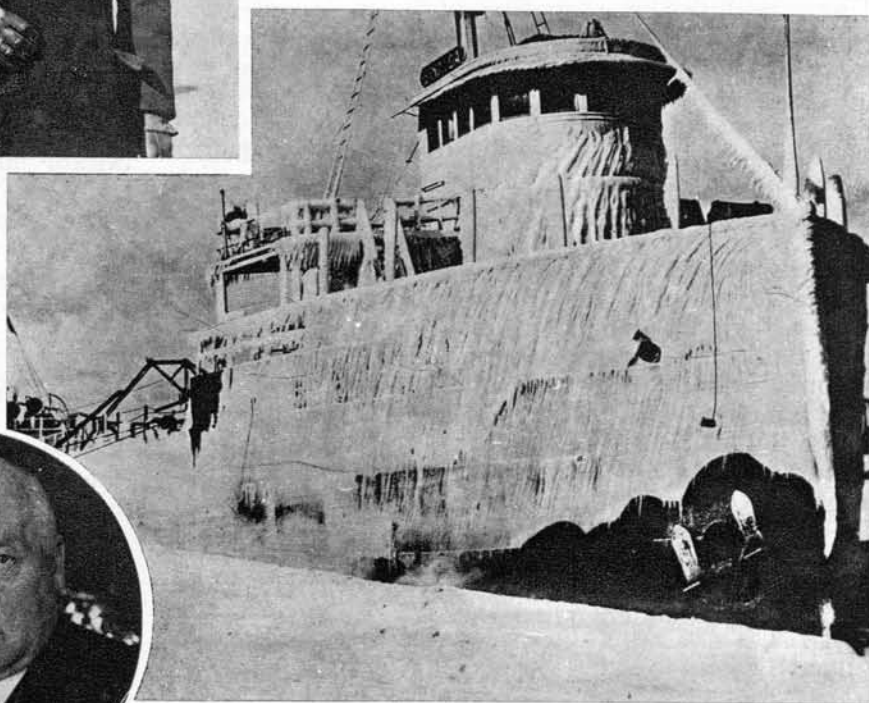
Spodaj na levi: Emil Loubet, predsednik francoske republike od 1899—1906, ki je 21. decembra umrl, star 91 let. Za časa njegovega predsedništva je bila na Francoskem izvršena ločitev cerkve od države.

Spodaj na desni v krogu: Dr. Moldenhauer, novi nemški finančni minister, ki je bil imenovan namesto odstopivšega Hilferdinga.

Slovesno imenovanje novih kardinalov

V papeževem konzistoriju, ki se je vršil pred kratkim po starodavnih slovesnih običajih, je bilo imenovanih šest novih kardinalov. Slika nam kaže sv. očeta, sedečega na svojem prestolu, v trenutku, ko polaga enemu izmed novoimenovanih kardinalov na glavo kardinalski klobuk, znak njegovega visokega dostojanstva.

Parnik v zimski obleki. Dočim pri nas še ni nastopil prehud mraz, pa imajo v severnih krajih že nekaj tednov najsilnejšo zimo. Slika nam kaže neki kanadski parnik ob povratku s plovbe v severnih vodah.

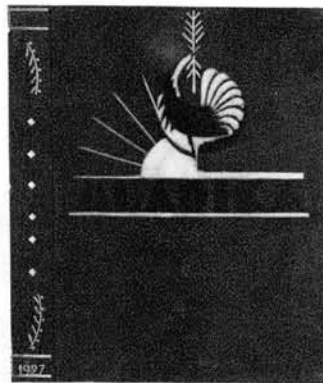

S tekme Ilirija : Wacker, ki se je končala z rezultatom 5 : 2 v korist Wackra. Na sliki vidimo obe tekmujoči moštvi.

**V vsako hišo »Slovenca«,
»Domoljuba« in »Slovenski list«**

Vežimo naše revije!

Ohranjena ostane le vezana knjiga, zlasti pa velja to še za revije, od katerih se sicer posamezne številke tako radi pogube in je s tem uničen ves letnik. — Za »Ilustr. Slovenca«, »Mladiko« ter »Dom in svet« je oskrbela krasne celoplatnene moderne platnice knjigoveznica KTD (Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna). — Vsake platnice veljajo same 30 Din. z vezavo vred pa 40 Din. Poslužite se te ugodne prilike!

Sergej Minclor :

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XX. poglavje.

Zopet je k sebi porinil računalno in čim je zarožljajal z zrnji, so se odprla vrata. Gospodar je postrani pogledal, češ kdo ga hoče motiti pri poslu, — in nenadno je zagledal Vedeneja Saviča.

— Vedenej? Ali si res ti?! — je vzkliknil, hotel vstati, a noge so se mu kar šibile: — kje pa je Grigorij?

— Tudi tu, prosim... teta ga je ujela; k vam je šel, pa ga je prestregla Glafira Pavlovna!

— No, hvala Bogu! — zdaj šele je Matvej Palič poljubil poslovodjo, ga pozdravil in si ga ogledal. — Kje pa ste bili tako dolgo? Bog ti moj, pa kako si shujšal, ves si ožgan: samo polovica tega je ostala, kar si bil poprej!

— Ni čuda, prosim... dosti smo morali prestati! Samo to je žalostno, da je vse bilo zastonj: brez denarja prihajamo.

— Ni plačal?

— Ne, prosim, drugačna je ta stvar... nekaj drugega smo vam pripeljali namesto dolga.

Ananjevih se je začudil: — Namesto denarja? kaj bo to? ali ste nemara zlato našli tam?

— Lahko bi se reklo, da smo ga...

Zopet so se odprla vrata in na pragu se je prikazala Grunja: obstala je s povešenimi očmi, po licih so ji ležale črne trepalnice...

Matvej Palič je obstrmel, pogledal dekle, pa zopet poslovodjo.

— Kdo je ta?

— To je Grunja, prosim, Vabilinova hčerka.

— Prav ne razumem, kar praviš! — je rekel Ananjevih in začuden odprl roke. — Povej no vse po vrsti, kakšne čudne stvari so to?

Tu je planil v sobo Grigorij in posleknil pred očeta. Matvej Palič ga je sprejel in poljubil. V sobo se je nagnetlo vse polno ljudi: eni so se od veselja jokali, drugi zopet se smejali, dvignil se je ropot, govoričenje.

— Nehajte no jezike brusiti, dosti je! — se je gospodar zadržal na ženske. — Sedite vsi! Ti pa, Vedenej Savič, vse natančno pripoveduj!

Poslovodja je pričel svojo povest. Ko je pripovedoval o noči v Usinskem, so postali vsi tako tihi, da bi bilo še muho slišati, če bi zletela mimo. Zvedeli so o Mikitini smrti, zavzdihali, se pričeli križati: »Naj v miru počiva njegova duša,« marsikomu je prišlo na jok. Matvej Palič se je ozrl na svete podobe, pa se široko prekrižal. — »Kaj pa, če bi bil obležal tam namesto Mikite moj Grigorij zaklan?« — se mu je zazdelo, da mu nekdo šepeta na uho.

Vedenej Savič je nadaljeval svoje poročilo. Pripovedoval je o tavanju po stepi, o prihodu k Vabilinu, o tem, kako jim je obljubil vrniti denar, kako je izbruhnila nevihta, in jih je rešila samo Grunja nedvomne smrti. Povedal je, kako je vodilo dekle splav preko pragov: brez nje ne bi bilo zdaj nikjer sledu o njih kosteh!

Grunja je stala s povešeno glavo in vsa zardela kakor makov cvet.

Še Glafiri Pavlovni, čeprav je bila trdega srca, so postale oči nekam vlažne, ko je sklenil Vedenej Savič svojo povest. Materi pa so kar kapljale po licih solze.

Matvej Palič je vstal s stola in se s težkimi koraki približal Grunji: — Taka si torej! — je rekel in široko odprl roke: — Pa mi bodi pozdravljena, ljuba hčerka! Bog te mi je dal! Od sedaj je moj dom tudi tvoj; ničesar ti ne bomo odrekli, kar koli si boš pozelela! — Prisrčno jo je objel. Grunja mu je na ramo naslonila glavo in nenadno zaplakala: od zgodnjih otroških let sem ni bila vajena očetovske ljubezni.

* * *

Pesem, ki jo je skoval zabavljaj Nilka, je res bila preroška. Pol leta pozneje so ravnali pri Ananjevih velike gosti, kakršnih še ni videl Krasnojarsk, obhajali so hrupno veselje: Matvej Palič je sina oženil z Grunjo Vabilinovo.

(Dalje prihodnjič.)